

ANPASSADE UPPGIFTER FÖR NYANLÄNDA ELEVER

STUDERA YRKEN OCH SVERIGES ARBETSMARKNAD OCH VÄLFÄRDS- SYSTEM

TID: CA 12-13 TIMMAR MEN KAN ANPASSAS
GENOM ATT NI GENOMFÖR VALDA DELAR

- Introduktion ca 1 timme
- Hemlandets och Sveriges arbetsmarknad ca 3 timmar
- Studera ett yrke ca 3-4 timmar
- Genomförande under en aktivitet ca 2 timmar
- Efterarbete kopplat till aktivitet ca 2 timmar
- Utställning 1 timme

NÄR: FÖRBEREDELSE INFÖR, GENOMFÖRANDE
UNDER OCH ARBETE EFTER EN AKTIVITET

I den här övningen, som sträcker sig över flera undervisningsteman, får eleverna arbeta kontextbundet med sina egna erfarenheter från sitt hemland, lära sig hur arbetsmarknaden och välfärdssystemet fungerar i Sverige, fördjupa sig i ett yrke, göra observationer under en aktivitet, fundera över kompetenser/förmågor, genus och hållbarhet samt som avslutning presentera sitt arbete i en mindre utställning.

Eleverna får även ställas inför frågan hur det skulle påverka deras liv om de valde en yrkesutbildning så att de kan försörja sig direkt efter gymnasiestudierna. Genomgående i denna övning finns även ett språkutvecklande tänk kring att arbeta med viktiga ord och begrepp.

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND MED: en arbetsmarknadsmässa, en framtidsvecka/framtidsmässa, studiebesök, prao, jobbskuggning, besök av arbetslivet på skolan, besök på yrkestävlingar.

KOPPLING TILL KURSPLAN ÄMNETS SYFTE

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för hur historiska berättelser används i samhället och i vardagslivet. Därigenom ska eleverna få olika perspektiv på sina egna och andras identiteter, värderingar och föreställningar.

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om hur individen och samhället påverkar varandra. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla en helhetssyn på samhällsfrågor och samhällsstrukturer. I en sådan helhetssyn är sociala, ekonomiska, miljömässiga, rättsliga, mediala och politiska aspekter centrala.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utifrån personliga erfarenheter och aktuella händelser uttrycka och pröva sina ställningstaganden i möten med andra uppfattningar. Därigenom ska eleverna stimuleras att engagera sig och delta i ett öppet meningsutbyte om samhällsfrågor.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om, och kunna göra jämförelser mellan, olika platser, regioner och levnadsvillkor.

Undervisningen ska också medverka till att eleverna utvecklar kunskaper om hur vi kan påverka framtiden i riktning mot en mer acceptabel levnadsmiljö för alla.

Undervisningen ska ge eleverna rika möjligheter att kommunicera på svenska utifrån sin kunskapsnivå, utan att ställa för tidiga krav på språklig korrekthet.

Undervisningen ska även syfta till att eleverna utvecklar förmåga att skapa och bearbeta texter, enskilt och tillsammans med andra. Eleverna ska även stimuleras till att uttrycka sig genom olika estetiska uttrycksformer.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla sin kulturella identitet och bli flerspråkiga. Genom undervisningen ska eleverna därför ges möjligheter att utveckla sina kunskaper om kulturer och samhällen där modersmålet talas. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar ett jämförande förhållningssätt till kulturer och språk.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar sin kreativitet och sitt intresse för att skapa. Den ska också uppmuntra eleverna att ta egna initiativ och att arbeta på ett undersökande och problemlösande sätt.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för hur bildbudskap utformas i olika medier. Undervisningen ska också ge eleverna möjligheter att diskutera och kritiskt granska olika bildbudskap och bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om bilder i olika kulturer, både historiskt och i nutid. Genom undervisningen ska eleverna även ges möjlighet att använda sina kunskaper om olika typer av bilder i det egna bildskapandet.

 Undervisningen i ämnet slöjd ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i olika hantverk och förmågan att arbeta med olika material och uttrycksformer. Eleverna ska ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar.

 Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla kunskaper om arbetsmiljö och säkerhetsfrågor och om hur man väljer och hanterar material för att främja en hållbar utveckling.

CENTRALT INNEHÅLL

 Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel arbetsmiljö och arbetsrätt. Utbildningsvägar, yrkesval och entreprenörskap i ett globalt samhälle. Några orsaker till individens val av yrke och till löneskillnader.

 Olika slags medier, deras uppbyggnad och innehåll, till exempel en dagstidnings olika delar. Nyhetsvärdering och hur den kan påverka människors bilder av omvärlden. Hur individer och grupper framställs, till exempel utifrån kön och etnicitet.

 Svenska välfärdsstrukturer och hur de fungerar, till exempel sjukvårdssystemet, pensionssystemet och arbetslöshetsförsäkringen. Vilket ekonomiskt ansvar som vilar på enskilda individer och familjer och vad som finansieras genom gemensamma medel.

 Möjligheter och risker förknippade med Internet och kommunikation via elektroniska medier.

 Undervisningen ska stimulera eleverna att reflektera över olika livsfrågor, sin identitet och sitt etiska förhållningssätt. På så sätt ska undervisningen skapa förutsättningar för eleverna att utveckla en personlig livshållning och förståelse för sitt eget och andra människors sätt att tänka och leva.

 Arbetsställningar och belastning till exempel vid fysiska aktiviteter och förebyggande av skador, genom till exempel allsidig träning.

 Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sin samarbetsförmåga och respekt för andra.

 Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla kunskaper om arbetsmiljö och säkerhetsfrågor och om hur man väljer och hanterar material för att främja en hållbar utveckling.

 Hur kulturella föreställningar om teknik påverkar kvinnors och mäns yrkesval och teknikanvändning.

 Människans sexualitet och reproduktion samt frågor om identitet, jämställdhet, relationer, kärlek och ansvar. Metoder för att förebygga sexuellt överförbara sjukdomar och oönskade graviditeter på individnivå, på global nivå och i ett historiskt perspektiv.(Biologi)

 Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från skola och samhällsliv. Anpassning av språk, innehåll och disposition till syfte och mottagare. Olika hjälpmedel, till exempel digitala verktyg, för att planera och genomföra muntliga presentationer.

 Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.

 Skillnader i språkanvändning beroende på i vilket sammanhang, med vem och med vilket syfte man kommunicerar.

 Ordböcker och andra hjälpmedel för stavning och ordförståelse.

 Språkliga strategier för att förstå och göra sig förstådd i skolans ämnen när det egna svenska språket inte räcker till.

 Beskrivande, förklarande, utredande, instruerande och argumenterande texter, till exempel tidningsartiklar, vetenskapliga texter, arbetsbeskrivningar och blogginlägg. Texternas syften, innehåll, uppbyggnad och språkliga drag samt deras ord och begrepp.

 Informationssökning på biblioteket och på Internet, i böcker och massmedier samt genom intervjuer.

 Muntliga och skriftliga berättelser, beskrivningar och instruktioner.

 Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare. Anpassning av språk, innehåll och disposition efter syfte och mottagare.

FÖRMÅGOR

Reflektera över livsfrågor och sin egen och andras identitet

Reflektera över hur individer och samhällen formas, förändras och samverkar

Formulera sig och kommunicera i tal och skrift

Anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang

Välja och använda språkliga strategier

Använda sitt modersmål som ett medel för sin språkutveckling och sitt lärande

Reflektera över traditioner, kulturella företeelser och samhällsfrågor i områden där modersmålet talas utifrån jämförelser med svenska förhållanden

Kommunicera med bilder för att uttrycka budskap

Undersöka och presentera olika ämnesområden med bilder

FÖRBEREDELSE

I varje temaområde nedan framgår vilka hjälpmedel som behövs så som exempelvis digitala verktyg. Det framgår också om några förberedande uppgifter och material behövs samt om det är ett enskilt arbete eller gruppsarbete.

GENOMFÖRANDE

I varje temaområde nedan framgår hur ni ska eller kan genomföra uppgifterna.

INTRODUKTION (CA 1 LEKTION)

- Presentera den aktivitet som ska genomföras.
- Understrukna ord i detta material översätter eleven innan arbetet börjar så att de förstår alla nya ord och begrepp.

HEMLANDET (CA 1 LEKTION)

Utgå från hemlandet (eller ett land eleven nyligen bott i under en längre tid). Om det finns fler elever från samma land kan de med fördel diskutera tillsammans på valfritt språk. Be eleverna fundera över nedanstående frågor.

1. I ditt hemland, vilka yrken finns där du arbetar kreativt/skapande och praktiskt för att utföra arbetsuppgifter. Exempel på sådana yrken är snickare och frisör.
2. Hur mycket pengar tjänar en som arbetar med dessa yrken när hen är 19-20 år?
3. Hur lär du dig yrket? Behöver du en utbildning för att arbeta inom yrket?
4. Vad händer med inkomsten om du skadar sig, får barn eller blir sjuk? Får barn arbeta i hemlandet?
5. Är det vanligare att det är män eller kvinnor som arbetar med de olika yrkena?
6. Inom de olika yrkena, tänker man på hur man kan arbeta för att miljön inte ska påverkas negativt?
7. Inom de olika yrkena, är det vanligt att tänka på att arbeta på ett sätt så att miljön inte ska påverkas negativt?

SVERIGE (CA 2 TIMMAR)

Utgå från att eleverna inte känner till hur det fungerar i arbetslivet i Sverige. Gör en brainstorming för att inventera kunskaperna. Använd gärna punkterna nedan som utgångspunkt för inventeringen.

Förbered arbetet genom att ta fram lämpligt material och undervisa eleverna utifrån

- Lagar på arbetsmarknaden (glöm inte arbete för minderåriga)
- Kollektivavtal, fackföreningar
- Lön, skatt och välfärdssamhället
- Entreprenörskap
- Lyft även miljöarbetet och vikten av hållbarhetsperspektiv i alla yrken.

STUDERA ETT YRKE (CA 3-4 TIMMAR INKLUSIVE SKAPANDET AV PRESENTATION)

Eleverna väljer att fördjupa sig i ett yrke kopplat till den planerade aktiviteten. Låt dem gärna söka efter yrkena på Internet innan de bestämmer sig. Alternativt delar du som lärare ut yrken så att det blir en spridning och en variation av yrken.

Eleven söker information på internet, till exempel på Arbetsförmedlingens hemsida, där de söker svar på:

- Utbildningsvägar
- Framtidsutsikter
- Vilka förmågor/kompetenser/egenskaper behövs i yrket?
- Vilken typ av arbetsuppgifter har en person som arbetar inom yrket?
- Hur ser arbetsdagen ut, tider, lunch, raster med mera?
- Lön för heltid per månad före skatt när du är 19-20 år
- Lagar och fackföreningar, kollektivavtal
- Miljöarbete/hållbarhetsperspektiv i yrket

Ge eleverna tydliga instruktioner så de vet var de kan hitta information, vilken information de ska leta efter och bestäm hur det ska presenteras, till exempel power point/film/plansch/webbtidning.

GENOMFÖRANDE UNDER EN AKTIVITET (CA 2 TIMMAR)

Eleverna studerar under aktiviteten minst två yrken och gärna yrken som de känner igen från hemlandet. Be dem studera följande:

- vad är det som tillverkas/framställs
- redskap och arbetskläder
- säkerhetsaspekter (till exempel skyddsutrustning)
- likheter med yrket i hemlandet
- förmågor/kompetenser/egenskaper
- genus
- miljömedvetenhet
- om möjligt, prova på och/eller intervjua en av personerna som arbetar inom yrket
- dokumentera gärna i form av foton

EFTERARBETE KOPPLAT TILL AKTIVITET (CA 2 TIMMAR)

Eleverna sammanställer sina iakttagelser genom att först gemensamt diskutera och sedan skriva ner vad de sett och jämför med sitt hemland. Skriv ut nedanstående frågor och ge till eleverna.

1. Berätta vilka yrken du studerade under den genomförda aktiviteten.
2. Vilka sysslor utfördes? Vad blev slutprodukten?
3. Vad användes för redskap och arbetskläder? Varför tror du?
4. Kunde du se att de var miljömedvetna/arbetade utifrån ett hållbarhetsperspektiv?
5. Fundera över vilket/vilka yrken du mötte under aktiviteten som du kan tänka sig att arbeta med och förklara varför.
6. Vad skulle det innebära för dig om du valde att läsa en yrkesutbildning på gymnasiet och kan börja arbeta och försörja dig själv direkt efter du gått ut gymnasiet?

De kan redovisa genom till exempel blogg, power point, planscher som anslås, webbtidning, muntlig presentation eller film.

UTSTÄLLNING (CA 1 LEKTION/TIMME)

Avslutningsvis anordnar eleverna med hjälp av lärarna en utställning eller minimässa där de kan visa upp vad de arbetat med för föräldrar, gode män, boendepersonal, kontaktpersoner, familjehemsföräldrar, skolans personal och övriga elever på skolan.